

PEYGAMBERİMİZİN HAYATI

11

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

PEYGAMBERİMİZ DÖNEMİNDE SOSYAL HAYAT

Neler Öğreneceğiz?

1. Asr-ı Saâdette Çocuklar
2. Asr-ı Saâdette Gençler
3. Asr-ı Saâdette Kadınlar
4. Asr-ı Saâdette Aile
5. Asr-ı Saâdette Akrabalık
6. Asr-ı Saâdette Komşuluk
7. Asr-ı Saâdette Kardeşlik ve Dayanışma
8. Bir Sahabi Tanıyorum: Ümmü Seleme (r.a.)
9. Hadisten Hayata

- **Peygamberimizin çocuklara karşı tutumu hakkında neler biliyorsunuz?**

1. Asr-ı Saâdette Çocuklar

- Âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamberimiz, insanların çocuklara karşı en merhametli en sevgi ve şefkat dolu davrananıdır.
- Onun hayatı çocuklara karşı nasıl davranılması gerektiğini öğreten örneklerle doludur.

Enes b. Mâlik anlatıyor:

“Resulullah’a on sene hizmet ettim. Bana bir kez bile ‘öf!’ demedi. Herhangi bir şeyden dolayı, ‘Bunu niçin böyle yaptın?’ demediği gibi ‘Şöyle yapsaydın ya!’ da demedi.”

(Buhârî, Edeb, 39.)

Hız. Aışe anlatıyor:

Bir defasında bedevilerden bir grup insan Resûlullah'ın (s.a.v.) huzuruna gelmişlerdi. Bunlar bir münasebetle: "Sizler çocuklarınızı öper (sever) misiniz?" diye sordular. Sahabiler: "Evet!" dediler. Bedeviler: "Fakat Allah'a yemin olsun ki bizler çocuklarımızı öpüp sevmeyiz." dediler. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.): *"Eğer Allah sizin gönüllerinizden rahmet ve şefkati çekip çıkarmış ise ben ne yapabilirim."* buyurdu.

(İbn Sa'd, et-Tabakât, C 3, s. 117.)

- Peygamberimizin çocuklarla kurduğu bağ öylesine güçlü idi ki azatlısı Zeyd b. Harise, ailesinin yanına dönmek ile Peygamberimizin yanında kalmak arasında seçim yapmak zorunda kaldığında hiç düşünmeden Peygamberimizi tercih etmiştir.

Halid b. Said'in kızı anlatıyor:

Üzerimde yeni bir gömlek olduğu hâlde babamla birlikte Resulullah'ın yanına gelmiştik. Allah Resulü, bana şöyle dua etti: *"Çocuğum çok yaşa da gömleğini sağlıklı giy. Sonra gömleğini eskit yenisini giy. Sonra yine eskit ve tekrar yenisini giy."*

(Buhârî, Cihad, 188.)

- Peygamberimiz çocuklar yaramazlık yapsalar bile onları azarlanmaz; tatlı bir dille ikaz ederdi:

Rafi b. Amr, bir gün hurma ağaçlarını taşıdığı için Allah Resulü'nün huzuruna getirilmişti.

"Yavrucuğum hurmaları neden taşıyorsun?"

diye soran Peygamberimize, Rafi çocuk saflığıyla "Yemek için." cevabını verdi.

Peygamberimiz ona *"Hurmaları taşılama da altına düşenleri ye."* diyerek doğrusunu öğretti.

Bununla yetinmedi, onun başını okşayarak

"Allah'ım onun karnını doyur." duasıyla Rafi'yi sevindirdi.

(İbn Mâce, Ticaret, 67.)

- Peygamber çocukların kişiliklerine saygı gösterirdi:

Temim kabilesini temsilen Medine'ye gelen heyette Amr adında bir çocuk bulunuyordu. Amr, kendisine verilen bekçilik görevi için eşyaların başında kalmıştı. Hz. Peygamber'in heyettekilere verdiği hediyelerden kendisinin de nasibi olduğunu ancak Allah Resulü'nün yanına varınca öğrenmişti. Nitekim heyettekilerden hiçbirinin mahrum kalmasını istemeyen Allah Resulü sormuş soruşturmuş küçük Amr'a da hediyesini vermişti.

(Vâkidî, Meğâzî, C 3, s. 979-980.)

- Peygamberimiz ne zaman çocuklarla karşılaşa onların başlarını okşar, bazen oyunlarına katılır, çocuklarla çocuklaşırdı.
- Peygamberimiz ile oyun oynayan çocuklar da onunla beraber mutlu zamanlar geçirirdi.

Mahmud b. Rebi'
anlatıyor:

Ben beş yaşındayken Hz. Peygamber'in bir kovadan su alarak yüzüme serptiğini (benimle şakalaştığını) çok iyi hatırlıyorum."

(Buhârî, İlim, 18.)

- Peygamberimiz bir defasında Ümâme'yi omuzuna alarak mescide geldi. Sevgili torunu omzundayken ön tarafa geçti. Herkes Resulullah'ın namaza durmadan önce çocuğu yere bırakacağını zannediyordu. Ancak öyle yapmadı. Ümâme omzundayken namaza durdu. Rükûya eğilirken onu indirdi. Secdeden sonra yine omzuna alarak namaza devam etti. Bütün rekâtları bu şekilde tamamladı.

(Ebu Dâvûd, Salât, 164-165; Nesâî, İmamet, 37.)

- Peygamberimiz seferlerden dönüşünde çocukları devesine bindirirdi.
- Bu davranışı çocukların o kadar hoşuna giderdi ki onun gelişini dört gözle beklerler; onu karşılamak için adeta yarışlardı.

-
- Cahiliye döneminin inançlarından biri olan kız çocuklarını değersiz görüp utanç kaynağı kabul etmek ve bu nedenle onları öldürmek İslam'ın ortadan kaldırdığı bir âdettir.
  - Peygamberimiz kız ve erkek çocukları arasında ayırım yapılmamasını isteyerek Arap toplumunun kız çocukları ile ilgili yanlış geleneklerini düzeltmiştir.

- Hz. Âişe annemiz, iki kız çocuğu ile yanına gelen bir kadına yanındaki tek hurmayı vermişti. Kadın hurmayı iki kızı arasında paylaştırdı. Bu olayı duyan Peygamberimiz: *"Her kim bu kız çocuklarının bakımı ve eğitimi üstlenir ve onlara iyilik edip güzel muamelede bulunursa, o kız çocukları onu cehennem ateşinden koruyan bir perde olurlar."* buyurdu.

(Müslim, Birr, 147.)

- **Peygamberimizin gençlere karşı tutumu hakkında neler biliyorsunuz?**

2. Asr-ı Saâdette Gençler

- Peygamberimiz İslam davetini toplumun tüm kesimlerini içine alacak şekilde duyurduğunda bu çağrıya ilk önce Mekke'nin gençleri uydular.
- Peygamberimiz, tebliğini yürütürken ona en büyük destek de gençlerden gelmiştir.

- Kureyş'in nüfuzlu ailelerinden birine mensup on yedi yaşındaki Erkam b. Ebi'l Erkam, gizli davetin sürdüğü günlerde evini Hz. Peygamber'in emrine vererek önemli bir rol üstlendi.
- Davetin merkezi olma özelliği taşıyan bu evde pek çok kişi İslam'la tanıştı.

- Erkam'ın evinde İslam'a giren gençlerden biri Mus'ab b. Umeyr'di.
- O, Müslüman olduktan sonra kendini tebliğ faaliyetlerine adanmıştı.
- Hz. Peygamber, Birinci Akabe Biati'ndan sonra Mus'ab'ı, hem temsilci hem de öğretmen olarak Ensar'la birlikte Medine'ye gönderdi.
- Böylece o, Medine'ye hicret eden ilk kişi olmuştu.

- Mus'ab, Medine'deki Müslümanların yardım ve desteğiyle üzerine düşen vazifeyi layıkıyla yerine getirdi.
- Birçok kişinin Müslüman olmasına vesile oldu.
- Medineli Müslümanlara Kur'an öğretti.

- Mekke'de baskılar artınca Habeşistan'a ilk hicret edenlerin büyük çoğunluğu genç sahabilerdi.
- Bunların arasında Peygamberimizin kızı Hz. Rukiyye ile birlikte bazı genç hanım sahabiler de vardı.
- Arap Yarımadası dışında İslam'ın tanınmasında, bu gençlerin önemli katkıları oldu.

- Müslümanların aynı zamanda sözcülüğünü yapan Cafer, Habeş kralı Necaşi'ye yaptığı meşhur konuşmasıyla etkiledi.
- Onun cesaretle ve maharetle inancını ortaya koyan bu tavrı sayesinde mülteci Müslümanlar Habeşistan'da himaye edilmiş oldu.
- Mekke'den gelen elçiler de istediklerini elde edemediği için geri dönmek zorunda kaldılar.

- Sadece Mekke'nin sıkıntılı zamanlarında değil, Medine'deki tebliğ faaliyetlerinde de gençler hep ön saflarda yer aldılar.
- Nitekim Peygamberimiz tarafından komşu hükümdarlara gönderilen davet mektuplarını dönemin gençlerinden Zeyd b. Sabit kaleme aldı.

- Zeyd, dil konusundaki kabiliyetinden dolayı İbranice ve Süryaniceyi kolayca öğrenmişti.
- Böylece komşu ülkelerden gelen mektupları tercüme ediyor ve cevap yazabiliyordu.
- Yirmili yaşlarında olan Zeyd aynı zamanda Peygamberimizin vahiy kâtiplerinden biriydi.

- Gençlere verdiği sorumluluk ve görevlerle onlara duyduğu güveni gösteren Peygamberimiz onların duygularına karşı da son derece hassastı:

"Medine dışından gelen Malik b. Huveyris ve arkadaşları yirmi gün boyunca Hz. Peygamber'in yanında öğrenci oldular. Her biri, Peygamberimizin gözetiminde dinlerini öğrenmenin hazzını yaşasalar da bir süre sonra geride kalan ailelerini özlemeye başladılar. Onların duygularını hisseden Sevgili Peygamberimiz, *"Memleketlerinize dönseniz ve öğrendiklerinizi onlara da öğretseniz."* buyurarak hem onları görevlendirmiş hem de sevdiklerine kavuşturmuştu."

(Buhârî, Ezan, 49.)

- **İslam'ın kadınlara verdiği önem ve değer hakkında neler biliyorsunuz?**

- İslam kadın ve erkeği bir bütünün parçaları olarak kabul eder.
- Peygamberimiz de gerek sözleri gerek davranışlarıyla bu anlayışı İslam toplumuna yerleştirmiştir.

3. Asr-ı Saâdette Kadınlar

- İslam kadın ve erkeği bir bütünün parçaları olarak kabul eder.
- Peygamberimiz de gerek sözleri gerek davranışlarıyla bu anlayışı İslam toplumuna yerleştirmiştir.

- Peygamberimiz, Cahiliye geleneği içinde yetişmiş olanların kadına bakışını değiştirecek örnek bir hayat yaşamıştır.
- Zihinlerde yerleşik olan yanlış düşünce ve tutumları ortadan kaldırmak için mücadele içinde olmuştur.
- Taşındıkları değeri toplum içinde ortaya koyabilmeleri için kadınlara gereken desteği vermiştir.

-
- Peygamberimiz dinî ve siyasi bağlılık sözleşmesi kabul edilen biat almayı yalnızca erkeklerle sınırlı tutmamıştır.
  - Akabe'de, Medine'den gelen kadınlardan da biat ve söz almıştır.
  - Bu durum kadınların hiçbir söz hakkının olmadığı bir toplumda devrim niteliğinde bir uygulamadır.

- Peygamberimize verdikleri sözü tutmak için Allah'ın hükümlerine bağlı kalmaya çalışan bu hanımlar, Mescid-i Nebi'nin daimi üyesiydiler.
- Vakit namazlarını cemaatle kılıyor, Peygamberimizin sohbetlerini dinliyor; ilmî faaliyetlerde bulunuyorlardı.
- Mescidin her türlü sosyal faaliyetin gerçekleştiği bir merkez olması sebebiyle hanımların bu tavrı, sosyal hayatın içinde olmalarını kolaylaştırmıştı.

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- “Allah’ın kadın kullarını, Allah’ın mescitlerine gelmekten alıkoymayın.”

(Müslim, Salât, 136.)

- Sosyal sorumluluklarının farkında olan Müslüman kadınlar, üzerlerine düşen ne varsa yapma gayretindeydiler:

"Bu hanımlardan biri olan Zeynep es-Sakafiyye, *"Ziynetlerinizden bile olsa sadaka verin."* diyen Resulullah'ın emrini nasıl yerine getirebileceğinin telaşına düşmüştü. O, eşinin ve ailesinin geçimini temin etmek için çalışan bir hanımdı. Omuzladığı evin yükünü taşıırken yaptığı harcamalar sadaka yerine geçer mi diye düşündü. Bu sorunun cevabını almak üzere Hz. Peygamber'e gitti. Bu yaptığıyla hem sadaka hem sıla-i rahim sevabı aldığını öğrenince çok mutlu oldu."

(Müslim, Zekât, 45.)

- Müslüman hanımlar, merak ettikleri konuları Peygamberimize rahatlıkla sorup cevaplarını alabiliyorlardı:

"Hatta hanım sahabilerden biri, Resulullah'a (s.a.v.) "Sizin sohbetinizden sadece erkekler istifade ediyor." serzenişinde bulunarak ondan, kendilerine özel zaman ayırmasını talep etti. Bu yakınmayı haklı bulan Allah Resulü, hanımların isteklerini yerine getirdi."

(Buhârî, İ'tisam, 9.)

- İlmî hayatın içinde olmaya gayret eden hanımlar ticaret ve iş hayatında da kendilerini gösteriyorlardı.
- Hz. Âişe'nin kız kardeşi Esma, zor bir iş olmasına rağmen seyislik yaparak eşine yardım ediyordu.

- Cafer b. Ebi Talib'in eşi Esma b. Umeys de Habeşistan hicreti günlerinde orada öğrendiği bir takım yenilikleri Arap Yarımadası'na taşıdı.
- Öz güven sahibi bu hanım sahabe, karşısındaki kim olursa olsun haklarını savunabilecek cesarete sahipti.

• Esmâ b. Ümeys, Peygamberimizin hanımı Hafsa'yı ziyarete geldiği bir gün, Hz. Ömer'le karşılaştı. Hz. Ömer ona, "Sen, şu deniz yoluyla Habeşistan'a giden kadın mısın? diye sordu. Esmâ'nın evet cevabı üzerine Hz. Ömer, "Biz Medine'ye hicrette sizi geçtik, dolayısıyla Resulullah'a sizden daha yakınız." dedi. Esmâ bu söylenenleri kabul etmeyerek itiraz etti ve "Asla, vallahi sizler Resulullah'ın yanındaydınız. O, sizi açsanız doyurdu, cahilseniz uyardı. Ama bizler çok uzakta Habeşistan'da korku içinde yaşıyorduk. Tüm bunlara da sadece Allah ve Resulü için katlandık." dedi. Üstelik daha sonra bu tartışmayı Hz. Peygamber'e ulaştırarak onun hakemliğini istedi. Allah Resulü'nün "*Ömer bana sizden daha yakın değil, o ve arkadaşları bir kere hicret ettiler. Siz ise iki kere hicret ettiniz.*" demesi, hakikati ortaya çıkarmak isteyen Esmâ'nın yüreğine su serpti.

(Buhârî, Meğâzî, 39.)

Genç bir kız, bir gün sıkıntısını dile getirmek için Peygamberimizin evine gitti. Onu Hz. Âişe karşıladı. Genç kız:

– Babam itibar kazanmak için bana haber vermeden kardeşinin oğluyla beni evlendirdi, dedi.

Hız. Âişe, Resulullah gelinceye kadar genç kıza beklemesini söyledi. Bir süre sonra Allah Resulü, durumdan haberdar oldu. Hız. Peygamber, kızın babasını çağırıp nikâhı kabul edip etmeme kararının kıza ait olduğunu söyledi. Bunun üzerine genç kız:

– Ya Resullallah ben babamın yaptığı işi kabul ettim. Fakat babaların böyle yapmaya hakları olmadığını kadınlarca bilinmesini istedim, dedi.

(İbn Mâce, Nikâh, 12.)

- Medineli Müslüman hanımlardan Ümmü Ümare, “Kur’an’da kadınların zikredildiğini göremiyorum Ey Allah’ın Resülü.” deyince Ahzab suresinin 35-36. ayetleri nazil olmuştur: (Tirmizî, Tefsiru’l-Kur’an, 33.)

“Doğrusu erkek ve kadın Müslümanlar, erkek ve kadın müminler, boyun eğen erkekler ve kadınlar, doğru sözlü erkekler ve kadınlar, sabırlı erkekler ve kadınlar, gönülden bağlanan erkekler ve kadınlar, sadaka veren erkekler ve kadınlar, oruç tutan erkekler ve kadınlar iffetlerini koruyan erkekler ve kadınlar, Allah’ı çok anan erkekler ve kadınlar, işte Allah bunların hepsine mağfiret ve büyük ecir hazırlamıştır. Allah ve Peygamber’i bir şeye hükmettiği zaman, inanan erkek ve kadına artık işlerinde başka yolu seçmek yaraşmaz. Allah’a ve Peygamber’e baş kaldıran şüphesiz apaçık bir şekilde sapmış olur.”

- Kadın sahabiler sosyal hayatın en zor ve en tehlikeli alanı olan savaşlarda dahi yer almışlardır:

"Ümmü Ümare Uhud Savaşı'na katılmış bir hanım sahabiydi. Savaşta eşi ve oğluyla Hz. Peygamber'e siper olmuş, bir an olsun onu yalnız bırakmamış; Peygamberimizi korumak uğruna yaralanmıştı. Peygamberimizin övgüsüne mazhar olan bu sahabe hanım Hudeybiye'de ve Hayber'in fethinde de bulundu."

(İbn Sa'd, et-Tabakât, C 8, s. 412-416.)

- Savaşa bizzat katılmayan hanımlar ordunun su ve yemek ihtiyacını görürler, yaralananları tedavi ederlerdi.
- Hz. Âişe ve Ümmü Süleym, Uhud gününde gazilere su yetiştirmek için gayret ve telaş içinde koşmaktan geri durmamışlardır.

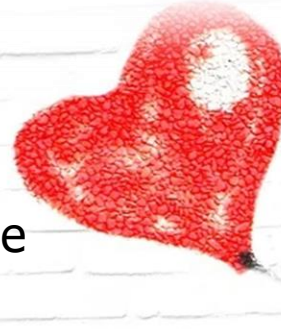
- Asr-ı Saâdette hanımlar tıbbi sahada doktorluk ve ebelik gibi görevler de üstlenmiştir.
- Sütannelik ve dadılık da kadınların sosyal hayatta rol üstlendikleri alanlardır.

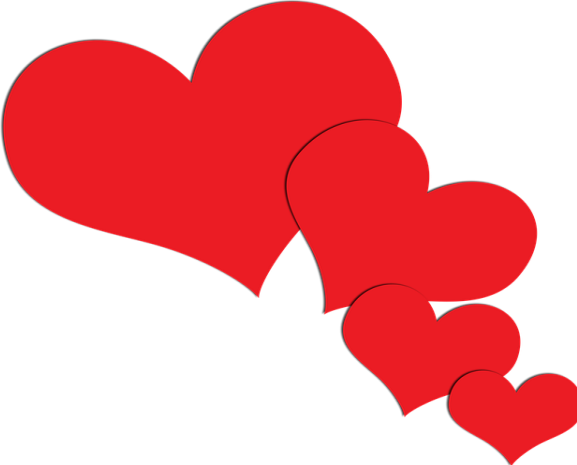
➤ **Sizce aile neden çok önemlidir?**

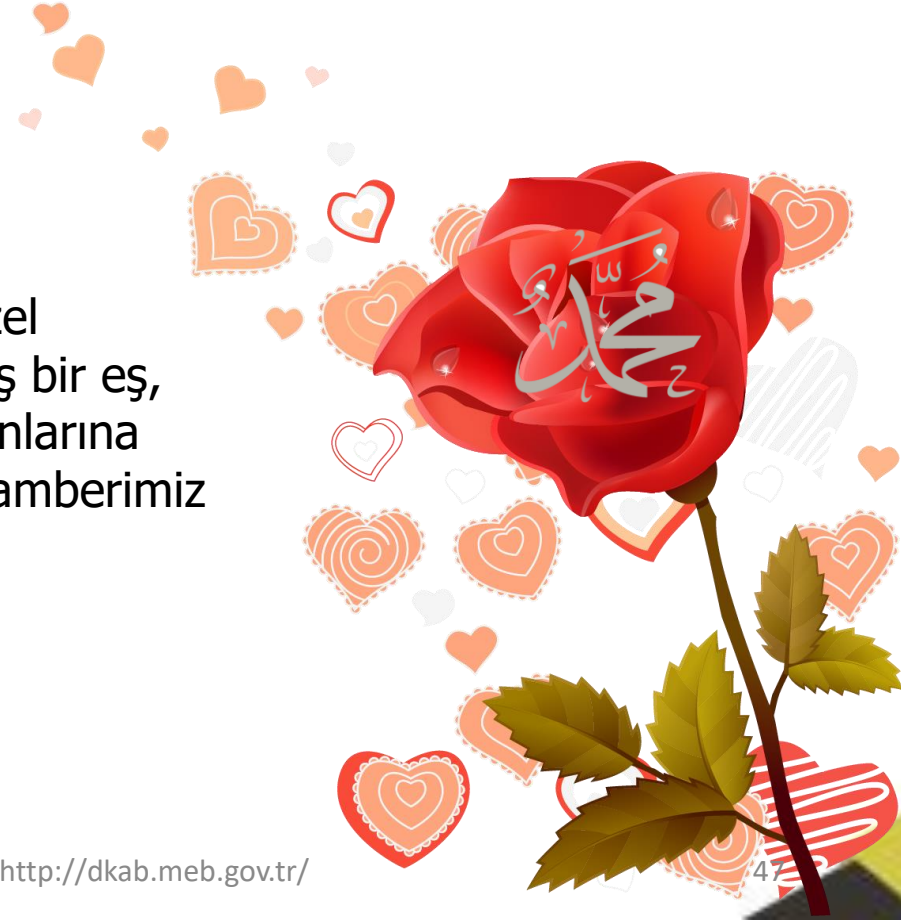
4. Asr-ı Saâdette Aile

- Cahiliye anlayışında kadın ve çocukların aile içerisinde söz hakkı yoktur.
- Güçlü olmak haklı olmak anlamına geldiği için erkeğin aile içindeki gücü ona zulüm yapma hakkını da veriyor; eşine ve çocuğuna karşı sert tutumunu doğal bir hak olarak görülürdü.
- Bu sebeple Cahiliye döneminde kadın ve çocuklar şiddete maruz kalırdı.

-
- Evliliği ve aile kurmayı teşvik eden Peygamberimiz, kendi aile yaşantısı ile cahiliye anlayışının aile ilişkilerine dair yanlış ve kötü adetlerini değiştirmiştir.
  - Peygamberimiz kendi aile hayatını güzel bir örnek olarak değişimin merkezine koymuştur.

- İnsanlık tarihinde aile hayatının en güzel örneklerini; hanımının rızasını kazanmış bir eş, çocuklarına karşı müşfik bir baba, torunlarına karşı merhametli bir dede olarak Peygamberimiz vermiştir.

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- “Sizin en hayırlınız ailesine karşı en hayırlı olanınızdır. Ben de ailesine karşı en hayırlı olanınıyım.”

(Buhârî, İman, 41.)

- “Bir insan, Allah’ın rızasını umarak aile efradı için harcamada bulunursa bu, o kimse için bir sadakadır.”

(Tirmizî, Menâkıb, 63.)

- “Bir adamın hayır için harcadığı paranın en değerlisi, ailesi için harcadığı ile Allah yolunda kullanılmak üzere verdiği ve bir de Allah rızası için arkadaşlarına sarf ettiğiidir.”

(Müslim, Zekât, 38.)

- Peygamber Efendimiz ve eşi Hz. Hatice evliliklerinde çok güzel zamanlar paylaştıkları gibi pek çok sıkıntı ve zorluğa da birlikte göğüs germişlerdir.
- Evlilikleri boyunca Hz. Hatice'nin eşine verdiği desteğe karşılık Hz. Peygamber de ona değer vermiş, eşini razı ve memnun etmiştir.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de onun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır.”

(Rum suresi, 21. ayet.)

- Peygamberimiz aile bireyleri arasındaki sorunları konuşarak ve onları ikna ederek çözmeye çalışırdı.
- Aile fertleri üzerinde etkili olan akrabaların aile içi sorunları halletmedeki desteğinden istifade ederdi.

- Peygamberimiz ve ailesinin yaşadığı ev son derece sade idi ve evin geçimine dair imkânlar, diğer Müslümanların imkânlarından çok farklı değildi.
- Allah Resulü israftan kaçınır, diğer insanların sahip olmadığı şeyleri kullanmazdı.
- Aile fertleri daha iyi imkânlar talep ettiğinde o, Muhacirlerin ihtiyaç içinde olduklarını onlara hatırlatarak bu taleplerini karşılayamayacağını ifade etmişti.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Rabbin, sadece kendisine kulluk etmenizi ve anne babanıza iyi davranmanızı emretti. Onlardan biri veya ikisi senin yanında yaşlanırsa onlara öf bile deme! Onları azarlama! İkisine de gönül alıcı güzel sözler söyle.”

(İsra suresi, 23. ayet.)

➤ **Sizce akrabalık ilişkileri niçin çok önemlidir?**

5. Asr-ı Saâdette Akrabalık

- Dinimiz İslam akrabalık bağlarının iyilik ve yardımlaşma üzere canlı tutulmasına çok önem vermiş; sıla-i rahim'i tavsiye etmiştir.

- Anne ve baba başta olmak üzere akrabaları ziyaret etmek, maddi manevi açıdan desteklemek, hâl ve hatırlarını sorarak onların gönüllerini almak gibi anlamlara gelir.

Sıla-i rahim:

- Akrabaları arayıp sormak, yardımcı olmak, onlarla görüşmek, sohbette bulunmak, kendilerine selam ve hediye göndermek İslam ahlakının gereklerindendir.
- Peygamberimiz toplum hayatının mühim bir gerekliliği olan sıla-i rahimi özendirir; akrabalık bağının her hâlükârda devamına çalışırdı.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- "...Allah'a karşı gelmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının..."

(Nisa suresi, 1. ayet.)

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- “Rızkının bol ve ömrünün uzun olmasını isteyen kimse, akrabalık bağıını gözetsin.”
(Buhârî, Edeb, 12.)
- “Akrabaları ile bağıını sürdüren kişi, akrabasından gördüğü iyiliğe iyilikle karşılık veren değil, akrabası kendisine iyilikte bulunmayı terk ettiğinde dahi onunla bağıını devam ettirendir.”
(Buhârî, Edeb, 15.)
- “Allah’a ve ahiret gününe iman eden kimse akraba ilişkilerini sürdürsün.”
(Buhârî, Edeb, 85.)

- Peygamberimiz, iyilik yapma hususunda öncelikli olan kimseleri yakın akrabadan uzağa doğru sıralar.
- Anne baba ile başlayan, kardeşler ve diğer büyüklerle devam eden bu akrabalar arasında yardıma muhtaç olanın ihtiyacını giderenin iki kat ecir alacağını müjdeler.

"Bir adam Peygamberimize gelerek:

– Ey Allah'ın Resulü, ben bir günah işledim. Nasıl tövbe edebilirim? diye sordu.

Hız. Peygamber adama:

– *Annen var mı?* diye sordu.

Adam:

– Hayır yok, cevabını verdi.

Allah Resulü bu kez:

– *Peki teyzen var mı?* Diye sordu:

Adam:

– Evet deyince, Hız. Peygamber şöyle buyurdu:

– *Öyleyse git ona iyilik yap. Çünkü teyze anne makamındadır."*

(Tirmizî, Birr, 6.)

"Bir adam Peygamberimize gelerek:

– Ya Resulallah! ben akrabalarım ile ilişkilerimi sürdürüyorum, fakat onlar benimle alakalarını kesiyorlar. Onlara iyilik yapıyorum, onlar ise bana kötülük ediyorlar. Onlara yumuşak davranıp iyilik ediyorum fakat onlar bana kaba davranıyorlar, dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz şöyle buyurdu:

– *Eğer dediğin gibi yapıyorsan senin bu tutumun onlara ağır geliyor (adeta iyiliklerin karşısında sıcak kül yutmuş gibi zorlanıyorlar). Böyle (ilişkiyi ve iyiliği sürdürerek) davranmaya devam ettiğin sürece, onlara karşı Allah'ın desteği seninle olur."*

(Müslim, Birr, 22.)

➤ **Sizce komşuluk ilişkileri niçin çok önemlidir?**

6. Asr-ı Saâdette Komşuluk

- Dinimiz İslam, komşu haklarına ve komşuluk ilişkilerine çok önem vermiştir.

- Peygamberimiz, yakın ve uzak komşuya iyilik edilmesinin emredildiği Kur'an ayetlerine uygun yaşayan örnek bir komşuydu.
- O, arkadaşlarını komşuları ile güzel geçinmeye çağırmış ve onlara yardımcı olmalarını tavsiye etmiştir.
- Aralarında derin bir bağ oluşmasını sağlamak için elindekilerinin azlığına çokluğuna bakmadan komşularıyla paylaşmalarını istemiştir.

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- “Cebrail bana komşu hakkından o kadar bahsetti ki komşuyu komşuya mirasçı kılacak sandım.”

(Buhârî, Edeb, 28.)

- “Komşuna iyi davran ki mümin olasın.”

(Tirmizî, Zühd, 2.)

- “Ey Müslüman kadınlar! Sizden hiç biriniz komşusunun ikram ettiği şeyi, koyun paçası bile olsa hakir görmesin.”

(Buhârî, Hibe, 1.)

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- “Çorba pişirdiğinde suyunu çok koy, sonra komşunu gözet. Ona, pişirdiğinden en güzel şekilde ikram et.”

(Müslim, Birr, 143.)

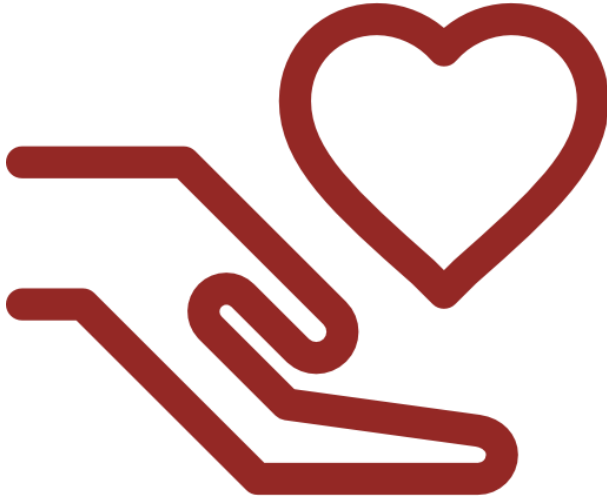
- “...Allah katında komşuların en hayırlısı komşusuna karşı en güzel davranandır.”

(Dârimî, Siyer, 3; Tirmizi, Birr, 28.)

- “Komşularının iyi yaptın dediğini duyarsan iyi yapmışsındır. Kötü yaptın dediğini duyarsan kötü yapmışsındır.”

(Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 1, s. 402.)

- Peygamberimiz her zaman komşularına karşı hayırlı ve samimi bir dost olmuştur.
- Komşularına yakın davranır, onları yoklar ve hatırlarını sorar, yapabildiği kadar yardım ederdi.
- Komşuluk ilişkilerini kuvvetlendirmek için fedakârlıktan kaçınmaz, onların hayatlarını kolaylaştırmaya gayret ederdi.

- Hz. Aîşe bir gün Peygamberimize, “Ey Allah’ın Resulü iki komşum var, ikramda bulunurken hangisinden başlayayım?” diye sordu. Peygamberimiz Hz. Aîşe'ye, *"Kapısı sana en yakın olandan başla."* diye cevap verdi.

(Ebu Dâvûd, Edeb, 122-123.)

- "Komşumun benim üzerimdeki hakları nelerdir?" diye soran birine Peygamberimiz şu cevabı vermiştir:
  - ✓ Hastalanınca onu ziyaret et.
  - ✓ Öldüğünde cenazesine git.
  - ✓ Borç isterse ver, ihtiyaç hâlindeyse sıkıntısını gider.
  - ✓ Hayırlı işini tebrik et.
  - ✓ Musibete uğrarsa teselli et.
  - ✓ İzni olmadan binanı onunkinden fazla yükseltme, onu rahatsız etme.
  - ✓ Bir meyve aldığında ona ver, vermiyorsan onu gizli al ve özendirmemek için çocukların onu açığa çıkarmasına izin verme.

(Taberânî, el-Mu'cemü'l-kebîr, C 19, s. 419.)

➤ **Sizce kardeşlik ve dayanışma ruhu nasıl olmalıdır?**

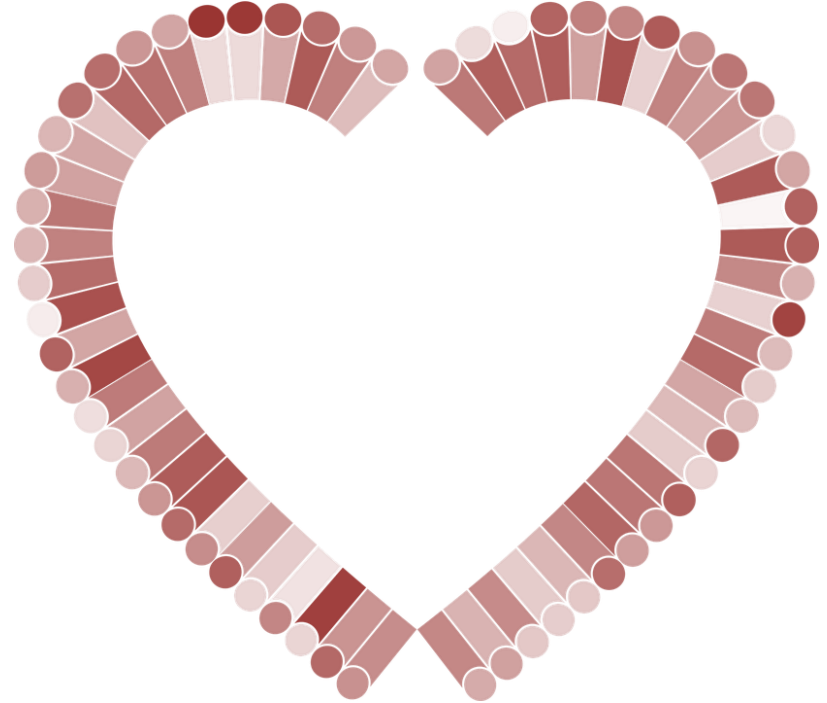
7. Asr-ı Saâdette Kardeşlik ve Dayanışma

- İslam, Müslümanlar arasında kabilecilik yerine inanç ve imana dayanan yeni bir bağ oluşturmuş; kardeşlik ruhuna dayalı bir toplumsal yapı ortaya çıkarmıştır.
- Peygamberimizin Medine'ye hicretinden hemen sonra gerçekleştirdiği Ensar ile Muhacir kardeşliği bu yeni düşüncenin en pratik uygulamasıdır.

- Bu İslam kardeşliği, Medineli Evs ve Hazrec kabileleri arasındaki anlaşmazlıkları sona erdirerek şehirde huzur ve güveni tesis etmiştir.
- Yıllar boyu devam eden kan davaları sebebiyle yaşanan üzücü olaylar Medinelilerin Müslüman olması ile sona ermiştir.

- Ensar muhacir kardeşliği sayesinde, her şeylerini Mekke’de bırakmış olan Müslümanlar, Medineli kardeşlerinin yardımıyla yeni bir hayat inşa ettiler.
- Bu sayede Ensar ve Muhacirler arasında duygusal, sosyal ve ekonomik bir bağ kuruldu.
- Zamanla şehrin en güçlü ve organize unsuru hâline gelen bu topluluk, birlik ve beraberliğini bozmadığı için etkisini daha da artırdı.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Hep birlikte Allah’ın ipine (Kur’an’a) sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin. Allah’ın size olan nimetini hatırlayın. Hani sizler birbirinize düşmanlar idiniz de O, kalplerinizi birleştirmişti. İşte onun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Yine siz, bir ateş çukurunun tam kenarında idiniz de O sizi oradan kurtarmıştı...”

(Âl-i İmrân suresi, 103. ayet.)

- Kur'an'ın emrine, Hz. Peygamber'in sünnetine ve sahabenin uygulamalarındaki örneklığe göre şekillenmiş olan kardeşlik prensibi, bugün de birlik ve beraberliğimizin yegâne dayanağıdır.
- Kardeşlik, ihtiyaç halindekine sahip çıkarak açsa doyurmak, üşümüşse ısıtmak, kısaca onlara Ensar olmayı başarabilmektir.

Rabbimiz buyuruyor ki:

- “Mümin erkekler ve mümin kadınlar birbirlerinin dostlarıdır. İyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar...”

(Tevbe suresi, 71.ayet.)

- “Onlar bir haksızlığa uğradıkları zaman, yardımlaşırlar.”

(Şûrâ suresi, 39. ayet.)

"Allah Resulü açlıktan bitap düşmüş bir adam için *"Bu adamı doyurarak Allah'ın merhametine ulaşmak isteyen yok mu?"* diye sorar. Ensar'dan biri:

- Ben varım Ya Resulallah, diye cevap vererek onu evine götürür. Çocukların yiyeceğinden başka misafire ikram edilecek bir şey olmadığını öğrendiğinde hanımına;
- Çocukları uyut gel, lambanın ışığını da karart, misafirle birlikte oturalım yiyormuş gibi yapalım, der. Ertesi sabah Allah Resulü, o sahabiye,
- *Bu gece yaptığınızdan Allah hoşnut ve razı olmuştur,* diyerek bu davranışları ile ilgili haklarında ayet indiğini müjdelemiştir."

(Buhârî, Menâkıbü'l-ensar, 10.)

8. Bir Sahabi Tanıyorum: Ümmü Seleme (r.a.)

- Mekke'de Mahzumoğulları kabilesine mensup olan Ümmü Seleme zengin ve soylu bir ailede doğup yetişmiştir.
- İslam'ın ilk yıllarında Müslüman olan Ümmü Seleme Mekke'de artan baskılar nedeniyle kocasıyla birlikte Habeşistan'a hicret etmiştir.
- Medine'ye hicretten sonra kocası Uhud savaşında şehit olmuştur.

- Daha sonra Peygamberimizle evlenen Ümmü Seleme, müminlerin annesi olma şerefine nail olmuş; Peygamberimizin vefatına kadar yedi yıl boyunca onun eşi olarak yaşamıştır.
- Ümmü Seleme 681 yılında, 84 yaşında Medine’de vefat etmiştir.

- Cesur ve azimli bir karaktere sahip olan Ümmi Seleme annemiz zekâsı ve öğrenme arzusu sayesinde İslam'ı en iyi bilen kadınlardan biridir.
- Hem Kur'an hem de hadisler hakkında anlamadığı hususları doğrudan Peygamberimize sorup bilgi alırdı.
- Peygamberimize sorduğu bu sorular, onun zekâsını ve ilme olan merakını ortaya koyardı.

- Okuma yazma bilen erkek sayısının bile çok az olduğu bir dönemde okuma yazma bilmesi onun bir diğer özelliği idi.
- Peygamberimizden üç yüz yetmiş sekiz hadis rivayet eden Ümmü Seleme, en çok hadis rivayet edenler arasında yer alır.
- İlme olan merakı sebebiyle başta kendi kızı olmak üzere birçok öğrenci yetiştirmiştir.

- Ümmü Seleme çok cömertti ve başkalarını da cömertliğe teşvik ederdi.
- Bir keresinde Abdurrahman b. Avf, elinde bulunan malı ne yapması gerektiği hususunda kendisine akıl vermesini istediğinde ona “Elindekini hayır yolunda harca.” diye tavsiyede bulunmuştu.

- Ümmü Seleme validemizin Hudeybiye’de Peygamberimize sunduğu çözüm önerisi, onun problemlere kolaylıkla çareler bulan bir hanım olduğunu gösterir:

"Hudeybiye Antlaşmasındaki şartları ağır bulan sahabe, Peygamberimizin *"Kalkın, kurbanlarınızı kesip tıraş olun."* çağrısını ağırdan aldılar. Peygamberimizin bu duruma üzüldüğünü gören Ümmü Seleme, "Ya Resulallah! Kimseye bir şey deme. Kalk kurbanı kes ve tıraş ol. Onlar seni takip edeceklerdir." diye tavsiyede bulundu. Nitekim öyle de oldu."

(Buhârî, Şürut, 15.)

9. Hadisten Hayata

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ :
الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يُسْلِمُهُ مَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ
أَخِيهِ كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللَّهُ
عَنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ

Peygamberimiz buyuruyor ki:

- “Müslüman, Müslüman’ın kardeşidir. Ona zulmetmez, haksızlık yapmaz, onu düşmana teslim etmez. Müslüman kardeşinin ihtiyacını gideren kimsenin Allah da ihtiyacını giderir. Kim bir Müslümandan bir sıkıntıyı giderirse Allah Teâlâ o kimsenin kıyamet günündeki sıkıntılarından birini giderir. Kim bir Müslümanın ayıp ve kusurunu örterse Allah Teâlâ da o kimsenin ayıp ve kusurunu örter.”

(Buhârî, Mezalim 3; Müslim, Birr, 58.)

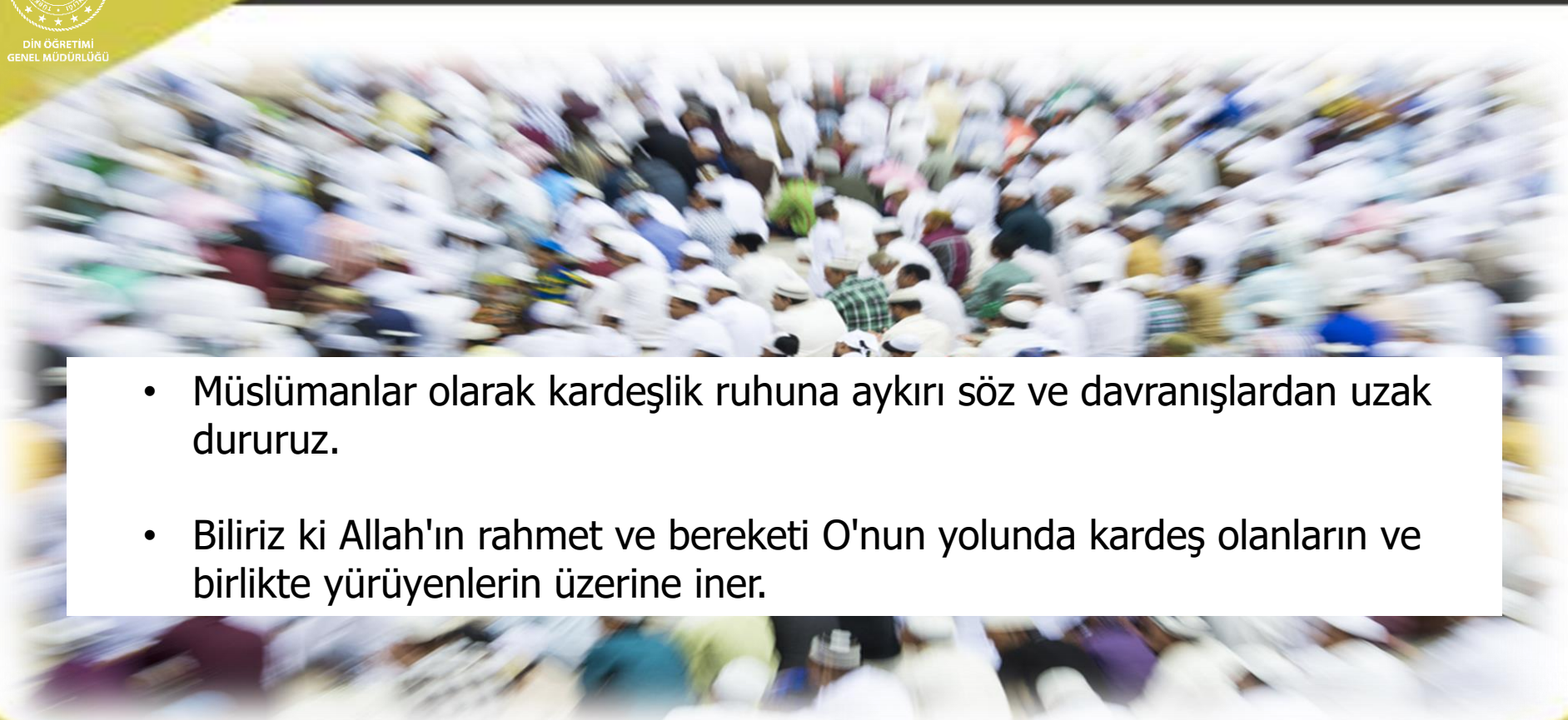

- İslam'ın en temel özelliklerinden biri; inananları bir kılan kardeşlik ruhudur.
- Bu ruh sayesinde arada kan bağı olmasa bile inananlar yüce bir iman ve ideal uğruna kardeş olurlar ve aynı amaca yönelerek hep birlikte çalışırlar.

-
- Müslümanlar olarak kardeşlik ruhuna aykırı söz ve davranışlardan uzak dururuz.
  - Biliriz ki Allah'ın rahmet ve bereketi O'nun yolunda kardeş olanların ve birlikte yürüyenlerin üzerine iner.

Müslüman Müslümanın kardeşidir:

Kardeşimi canım
gibi severim

Kardeşime
zulmetmem

Kardeşime
haksızlık etmem

Kardeşimi
düşmana teslim
etmem

Kardeşime
yardımcı
olurum

Kardeşimin kusurlarını
araştırmam var olanları
örterim.

Kardeşimin ihtiyaçlarını giderir; derdine derman,
sıkıntısına çare olmaya çalışırım.

Ünitemizi Değerlendirelim

1. Peygamberimizin çocuklara karşı tutumu nasıldı? Örneklerle anlatınız.
2. Peygamberimizin İslam davetini öncelikle gençlerin kabul etmesi nasıl açıklanabilir?
3. Asr-ı Saâdette Müslüman kadınların genel özellikleri nelerdi?
4. İslam'a göre komşuluk ve akrabalık ilişkileri nasıl olmalıdır?
5. Ümmü Seleme validemizi kısaca tanıtınız?
6. İslam kardeşliği nedir? Nasıl yaşanmalıdır?

Cevaplayalım

1. Aşağıdakilerden hangisi Peygamberimizin çocuklara karşı tutumuyla ilgili yanlış bir ifadedir?

- A) Peygamberimiz çocuklarla oynardı
- B) Peygamberimiz çocuklara selam verirdi.
- C) Peygamberimiz çocuklarla şakalaşırdı.
- D) Peygamberimiz kız ve erkek çocukları arasında ayırım yapardı.
- E) Peygamberimiz çocukların seviyesine iner onlarla çocuklaşırdı.

2. Aşağıdakilerden hangisi İslam kardeşliğinin en temel ilkesidir?

- A) Akrabalık
- B) İman (inanç)
- C) Süt kardeşliği
- D) Ortak menfaat
- E) Soy birliği (asabiyet)

Akrabaları arayıp sormak, ihtiyacı olanlara yardımda bulunmak, onlarla görüşmek, sohbette bulunmak, kendilerine selam ve hediye göndermek İslam ahlakının gereklerindendir.

3. Verilen parçada İslam dininin hangi önemli ilkesinden bahsedilmektedir?

- A) Cihad
- B) Uhuvvet
- C) Sıla-i rahim
- D) Asabiyet
- E) İbadet

"...Ey İnsanlar! Kadınlarınızın sizler üzerinde hakları, sizin kadınlarınız üzerinde haklarınız vardır. Siz onları Allah'ın emaneti olarak aldınız. Allah'ın emri ve hükmüyle onlarla ilişkiyi helal edindiniz. Onların yiyeceği ve giyimi konusunda cömertçe her türlü iyilik ve ihsanda bulunmanız, onların haklarıdır..." (Buhârî, Meğâzî, 28; Müslim, Hac, 147; Tirmizî, Tefsirü'l-Kur'an, 10.)

4. Peygamberimizin Veda hutbesindeki bu hitabıyla ilgili olarak aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşamaz?

- A) İslam dini kadınlara haklarını vermiştir.
- B) Kadınlar Allah'ın bir emanet olarak görülmelidir.
- C) İslam kadın erkek ilişkilerini nikah gibi hukuki bir şarta bağlar.
- D) Müslüman erkekler hanımlarına iyilik ve ihsanda bulunmalıdırlar.
- E) İslam dini kadınların haklarıyla ilgili Cahiliye anlayışını değiştirmemiştir.

- *"Müslüman, Müslüman'ın kardeşidir. Ona zulmetmez, haksızlık yapmaz, onu düşmana teslim etmez. Müslüman kardeşinin ihtiyacını gideren kimsenin Allah da ihtiyacını giderir. Kim bir Müslümandan bir sıkıntıyı giderirse Allah Teâlâ o kimsenin kıyamet günündeki sıkıntılarından birini giderir. Kim bir Müslümanın ayıp ve kusurunu örterse Allah Teâlâ da o kimsenin ayıp ve kusurunu örter."* (Buhârî, Mezalim 3; Müslim, Birr, 58.)

5. Peygamberimizin hadisine göre aşağıdakilerden hangisi İslam kardeşliği anlayışına uygun bir davranış değildir?

- A) İslam kardeşliğinde iyilik üzere yardımlaşmak vardır.
- B) İslam kardeşliğinde zulmedilmez ve zulme rıza gösterilmez.
- C) İslam kardeşliğinde ayıp ve kusurlar araştırılmaz, varsa örtülür.
- D) İslam kardeşliğinde kardeşimiz haksız da olsa onu desteklemek gerekir.
- E) İslam kardeşliğinde kardeşler birbirlerinin dertlerine deva olmaya çalışırlar.

HAZIRLAYANLAR

Kübra UZUN
Hatice Büşra PAKSOY
Furkan ÖZÜDOĞRU

REDAKSİYON

Suna AKKURT

TASARIM VE DÜZENLEME

Faize ULUSOY